

PIRJO HASSINEN TAIVAISTA PUTOAMISEN ÄÄNI

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Joel 1991
Yön kentät 1992
Ennustaja 1994
Voimanasiet 1996
Viimeinen syli 1998
Mansikoita marraskuussa 2000
Jouluvaimo 2002
Kuninkaanpuisto 2004
Isänpäivä 2006
Suistola 2007
Sano että haluat 2009
Rouva 2011
Popula 2012
Sauna Paradis 2014
Kalmari 2016
Parit 2018
Hämärän aika 2020
Toisella tavalla onnellinen 2022
Päiväretki varjojen maahan 2024
Taivaista putoamisen ääni 2026

Lainaus laulusta Rakkaani hylkää mua ei elokuvasta
Cherbourgin sateenvarjot; suomalaiset sanat Jukka Kuoppamäki.

© Pirjo Hassinen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

ISBN 978-951-1-51668-2

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

Kosmoksessa vain fantastisella on mahdollisuus olla todellista!

Teilhard de Chardin

RAILI

Odotan wc-kopissa ja hengitän ihan hiljaa. Oven takana on kaksi aikuista pesemässä käsiään. He puhuvat isästä, isä esiintyy kohta. Ei kovin ajankohtainen aihe, toinen naisista sanoo. Minua kyllä kiinnostaa, toinen sanoo. Mutta kun viime viikollakin oli niin surullista, ensimmäinen nainen sanoo. Olen varma että naisella on tumma tukka, ääni kuulostaa matalalta, vähän kuin äidillä. Minäkin liikutuin, toinen sanoo. Minua niin surettaa kaikki lapsiin liittyvä, jos lapset kärsivät, hän jatkaa. En kuvittele hänen hiuksiaan, mutta luulen että hänellä on pisamia. Minulle tulee pisamia nenään ja poskille kevään ensimmäisinä aurinkoisina päivinä. Ihminen kehittyä yhteiskunnallisena toimijana kun saa oppia omasta historiastaan, pisamainen nainen sanoo. Niin kai, mutta ei meillä sentään jokaisella ole suvussa huutolaistautta, onneksi, tumma nainen vastaa samalla kun he poistuvat aulaan. Kuuntelen oven sulkeutumista. Kun olen varmasti yksin, raotan kopin ovea. Katson itseäni peilistä. Minulla on vihreät silmät. Sinä olet perinyt isäsi ulkonäön, äiti sanoi kerran. Minussa räjähti silloin ilo sen kuulemisesta, niin nytkin, vaikka vain ajattelen äidin sanoja.

RAILISTA TUNTUI ALUKSI oudolta, että tilaisuus, jonne isä oli kutsuttu puhujaksi, pidettäisiin koululla – hänen omalla koulullaan! Hän oli nähnyt mielessään voimistelusalisiin kannettujen tuolirivien jähmeät letkat. Vasemmalla ne ulottuivat puolapuille ja

oikealla jatkuivat korkeiden ikkunoiden alle, sinne minne katosta roikkuvat köysiniput sidottiin aina jumppatunnin päätteeksi. Tuoleihin, lattiaan, korokkeelle laskeutuvaan samettiseen esirippuun, kaikkialle oli pinttynyt koululaisista lähtevä arjen haju. Önkä, joka koostui satojen hänen itsensä kaltaisten aamuhengityksestä ja jaloista. Sielläkö isä muka nousisi esiintymiskorokkeelle? Siellä, missä harjoiteltiin iltapäivisin kömpelöä kevätjuhlakuvaelmaa, jolla yläasteelle siirtyvät pian hyvästeltäisiin ja äidinkielenopettaja Mirja ojensi oppilaita nousevanuottisella äänellään siirtyilemään asemiin, vaikkei kukaan harjoituksissa ymmärtänyt mihin kohtaan törmäillä ja miksi.

Sielläkö isän kuuluisi alkaa hohtaa ja häikäistä? Hiljentää koko täysinäinen sali maailmaa mullistavilla sanoillaan?

– Ei hyvä lapsi siellä istuta kuin kirkossa, Tapio, isän ystävä, oli naurahthanut. – Meillä rotareissa kokoukset alkavat yhteisellä päivällisellä. Sisaret osaavat kyllä järjestää isonkin tilan niin että siellä viihtyy.

Raili tiesi, miten kauan isä oli odottanut tätä iltaa. Tai mitä tahansa iltaa, mitä tahansa tilaisuutta, mitä tahansa *tahoa*, joka kutsuisi hänet puhujaksi. Isän puhe oli valmistunut jo jouluna.

– Tulehan tänne pikkuinen, isä oli kutsunut Railia tapaninpäivänä työhuoneensa ovelta. Kotona oli yhä leijunut joulun tuntu. Ei sillä puuhakkaalla tavalla kuin aattona, kun kuusi ja hyasintit kiihdytivät tuoksullaan ja avaamattomat lahjapaketit kuiskivat kaapeissa, vaan kiitollisella, raukealla tavalla. Raili oli noussut olohuoneen lattialta, jossa hän oli ollut kokoamassa palapeliä, vilkaissut vielä sohvalla saalin alla torkkuvaa äitiä ja hiipinyt sitten sukkahousuvarpaisillaan isän luo. Isä oli nostanut etusormensa suun eteen ja Raili vastannut samalla eleellä: tämä oli heidän yhteinen salaisuutensa.

Ja nyt, neljä kuukautta myöhemmin, sen saisi kuulla koko maailma.

Raili oli kuvitellut isän toiveiden illan Klubille, ei koululle. Raili oli ollut viisi tai kuusi kun he olivat päässeet käymään Liikemiesklubilla ukin vieraina. Ukki oli kulkenut heidän edellään kävelykeppiin tukeutuen, jo niin kuolemanlaihana, että hänen väljä, raidallinen pukunsa oli näyttänyt vangin asulta. Klubilla seinät olivat olleet tummanruskeaa puuta ja niille kiinnitetyt seinälamput niin himmeävaloisia, että Raili oli kysynyt ukilta, olivatko ne yölamppuja. ”Työlamppujako?” ukki oli toistanut äreästi, sillä äänellä jota hän aina käytti puhuessaan lapsille. Silloin isä oli kumartunut ja kuiskannut Railin korvaan: olet ihan oikeassa pikkuinen, täällä vallitsee varsinainen ajatusten yö.

Siitäkin huolimatta se olisi ollut arvokas paikka puheen pitämiselle.

Isä oli yrittänyt koko kevättalven päästä puhujaksi jonnekin. Raili oli nähnyt jo isän laskiessa luurin alas, milloin tämä oli tullut torjutuksi. Silloin isän kasvoille oli liimautunut naamio, joka säilytti tutut piirteet ja mittasuhteet ja silti väärästi ne täysin. Muutos oli aluksi pelottanut Railia – entä jos oma isä ei palaisikaan. Vähitellen pelko oli muuttunut pahaksi mieleksi, kunnes vähän ennen hyvien uutisten saamista Raili oli jo tajunnut vihaavansa niitä *tahoja*, joilla oli valta torjua isän ajatukset.

Sillä ne ajatukset olivat suurenmoisia! Ne olivat kuin ennen näkemätön laskukaava, joka kiepautti kaiken epäselvän ja tähän asti käsittämättömän ymmärrettäväksi. Mikään, mitä koulussa opetettiin ei aiheuttanut päässä sellaista myrskyä kuin se, minkä isä oli ainoana ihmisenä maailmassa keksinyt.

Ja vaikka Raili tunsu isän ajatusrakennelman tarkkaan, hänen henkensä salpautui joka ikinen kerta, kun hän päästi isän johtopäätökset vyörymään mieleensä. Samalla hän tajusi, että hengen salpautumisen hetken täytyi olla jollain tavalla, kaukaisesti, samankaltaista kuin rakastuminen. Joskus tulevaisuudessa hänkin, Raili,

kohtaisi ihmisen, joka päihittäisi hänen silmissään kaikki lajitoverinsa. Muut katsoisivat sen henkilön läpi ja ohi näkemättä tämän ilmeistä ainutlaatuisuutta, jättäisivät hänet herkkuna Railille.

Nousen koulun rappusia toiseen kerrokseen. Tietääköhän kukaan aikuisista, kuka minä olen? Varmasti, koska lapsirotareita ei ole olemassa. Kukaan muu kuin kunniavieras ei saa tuoda perhettä mukanaan, ja tämän illan puhuja on kunniavieras. Kiipeän viimeiset raput niin hitaasti, että kiiltonahkakenkieni pohjat laahaavat ja suhisevat portaalla. Ohitse menee hienosti pukeutuneita miehiä ja naisia. He eivät tiedä, että isällä on yllätys. Ilman sitä isä ei luultavasti olisi saanut kutsua, ei edes Tapion kautta. Kyllä vanhaan armeijakaveriin voi näköjään aina luottaa, isä sanoi äidille ja minulle sen jälkeen, kun Tapio lupasi puhelimessa puhujanpaikan. Äiti ei aluksi sanonut mitään. Ja sitten että mahtuukohan hänen musta kotelomekkonsa enää keväällä mahan yli. En ole vielä nähnyt äitiä, en sen jälkeen kun kävin vessassa. Käännyin katsomaan koulun ala-aulaa, mutta ei äiti ole enää siellä. Lähdetkö tämän jälkeen yksille, joku mies kysyy toiselta. He haisevat partavedeltä. Voin lähteäkin, toinen vastaa. Hänen housujensa reidet kiiltävät takaa. Äiti sanoo että se on kuluneen puvun merkki.

VOIMISTELUSALIN AVONAISEEN OVEEN oli teipattu lappu. *Klo 19.00. hum.kand. Kauko Z. Salonen: Sosiaalinen ruotujärjestelmä Suomessa 1800-luvulla.* Raili jäi lukemaan ilmoitusta kuin se olisi jokin opettajan luokkaan kiikuttama koepaperi, pahaenteisen jännittävä.

Todellisuudessa häntä nauratti.

Oli vaikea pidätellä sellaista naurua, joka syntyi ylemmyyden-tunteesta. Sillä sitähan se oli! ”Et sitten ole tietävinäksikään”, isä oli varoittanut viikkoja sitten, kun Railia oli alkanut kikatuttaa. Naurun hillitseminen oli ollut vaikeaa, koska isänkin suupielet olivat alkaneet nykiä. Raili oli tyrskinyt kämmeniinsä: vain isän työhuoneen avonainen ovi oli estänyt molempien riemastusta raikumasta ilmoille. Äiti oli ollut tuoksusta päätellen paistamassa keittiössä kalaa; sitä saisi taas pitkästä aikaa, kun äiti ei enää voinut pahoin joka päivä.

He olivat yhdessä isän kanssa keksineet esitelmän ruotu-ukoille ja -akoille nimiä. ”Turja Vähäruokanen, Miina Liukumina.” Vähiten hullut ja koomiset isä oli sitten kirjannut ylös. Raili oli katsellut isää, sitä miten tottuneesti tämä oli naputellut sähkökirjoituskonetta. Hän oli painautunut isän olkapäähän katse kirjoituskoneen viuhkan salamannopeasti hakkaavissa kirjasimissa. Kun tuli lyöntivirhe, isän sormi nostatti yhdellä kosketuksella korjausnauhaa niin että väärä kirjain pyyhkiytyi pois kuin taika-iskusta ja uusi lyötiin tilalle.

Koko esitelmän aihe oli huijausta. Vain välttämätön sumuverho puhumaan pääsemiseksi. Talven epäonnisten lähestymisten jälkeen isä oli lopulta keksinyt keinon, joka tepsii. ”Auttaisitko vähän?” isä oli pyytänyt Raililta. ”Tuletko leikkimään pikku-kirjailijaa isän apuna?”

Kokonaisen iltapäivän isä oli kertoillut ruotujärjestelmästä. Kauan ennen kunnollista turvaa maaseudun köyhät, orvot ja vanhukset oli pitänyt hoidattaa jossain. Kunnalliskoteja ei vielä ollut, eivätkä kaikki päässeet tai uskaltaneet vaivaistaloihin, joissa kohtelu ja ruoka saattoivat huhujen mukaan olla epäinhimillisiä. Kun sotilaiden kohdalla ruotujärjestelmä oli todettu toimivaksi, päätettiin maaseudun hädänalaisetkin hoitaa samalla tavalla. Muutama talo yhdistettiin ruoduksi, ja tälle ruodulle määrättiin

oma holhokki, jota siirreltiin sitten muutaman päivän välein talosta taloon. Siellä he saivat ruuan ja makuusijan, joka yleensä oli porstuassa tai tuvan uunin kupeessa.

– Entä lapset? Raili oli kysynyt.

– Ei lapsilla ollut mitään arvoa siihen aikaan, isä oli tuhahtanut. – Viisivuotiaat ruotuvaivaiset pantiin keräämään vitsaksia ja nyhtämään talon lehmille heinää ojanpientareilta pelkkä likainen paidanriekale päällään.

– Sinun isoisäsikin?

Raili oli nähnyt, mitä isän silmissä tapahtui.

Lyhyen hetken Raili oli pelännyt, että totuus, joka oli aivan toisenlainen, alkaisi puskea seipitteen läpi. Että isän valtaisikin sama avuttomuus, joka sai hänet aina pysyttelemään ääneti ukin seurassa, kun suvun velvoitteet tulivat puheeksi. ”Sinä Salosten suvun alamäen voitelija!” ukki oli kerran jyrähtänyt, kun isä oli taas kerran joutunut pyytämään nimeä vekseliin. Jos minkään tuli olla kiveen kirjoitettua, se oli Salosten suvun maine ja menestys: jo isoisän isoisä oli ollut akateemisesti koulutettu.

Totuus, pelkkiin tosiasioihin nojaava perhehistoria oli ollut vaarassa maksaa esiintymismahdollisuuden.

– Eno, Raili oli silloin keksinyt. – Se ruotulainen voisi olla isoisoisän eno. Eihän semmoista ihmistä varmaan ollut.

Helpotus oli saanut isän hymyilemään: hänpä puhuisi rotareille muinaisesta olemattomasta enosta nimeltä Matti!

He olivat luoneet Matin tyhjistä. Isättömän, hunsvottimaisen Riitta-äitinsä hylkäämän poikarassun, seitsemänvuotiaan riisitautesen räkänokan. Raili oli kuvaillut häntä isälle ja isä oli naputellut murheellista kertomusta ylös.

Tapio oli tullut heille puhelun jälkeen kylään. He olivat istuneet kolmisin olohuoneessa, isä ja Raili ja isän armeijakaveri Tapio. Tapio oli silmäillyt rotareiden kokoukseen tarkoitettun vale-

luennon luonnosta. Kun Tapio viimeistä sivua lukiessaan tarttui peukalolla ja etusormella nenäänsä ja veti nenänpäätä alemmas niin että suunseutu kätkeytyi kämmeneen, Raili vilkaisi isää voitonriemuisesti. Isän kädet puristivat nojatuolin käsinoja aivan kuin hän olisi kaikin voimin pidätellyt vieteriä, joka ponnauttaisi hänet ylös millä hetkellä hyvänsä.

Tapio oli komea mies. Niin äiti oli sanonut, kun isä ennen Tapion tuloa näytti heille kaksikymmentä vuotta vanhaa valokuvaa. Siinä oli tykki, jonka suuaukkoon oli kuin kurillaan työnnetty muutama havunoksa, ja tykkiä halaamassa kolme nauravaa varusmiestä. Raili oli katsonut Tapion kasvoja, verrannut tätä isään ja kolmanteen, tuntemattomaan, ja yrittänyt erottaa Tapion komeuden – hänestä kaikki kolme näyttivät samalta. Kaikilla oli kuvassa laihat posket ja takaraivolle tönäistyn lakin alla olemattomiin ajeltu tukka.

Vasta kun Tapio istui heillä isän esitelmäluonnos kädessään, Raili aavisti, mitä äiti oli tarkoittanut.

Tapiossa oli kaikkea hiukan enemmän kuin isässä: pituutta, hiuksia, leukaa, harteita. Tapion ylähuulen päälle kaartui kermanvaaleita viiksikarvoja.

– Onhan tämä, Tapio oli nyökytellyt. – Tosin... aika vasemmalle kallellaan...

Juuri silloin äiti oli kantanut sohvapöydälle tarjottimen, jossa oli neljä hedelmäsalaattia kermavaahtopursotuksen alla, ja asia oli jäänyt siihen.

KUN RAILI OLI astumassa sisään juhlasaliksi koristeltuun voimistelusaliiin, hän huomasi että äiti kapusikin vielä portaita alakerrasta. Äiti piti kiinni kaiteesta, johon Raili ei olisi ikimaaailmassa tarttunut, koska pojat syljeksivät siihen välitunnilla ja kilpailivat,

kenen sylkimälli liukuu pisimmälle. Äidin mekko oli musta kuin jätessäkki, ja silti se oli muka äidin paras vaate, jonka hän aina laittoi päälleen kun he lähtivät kyläilemään tai ravintolaan syömään. Valtavaksi paisunut vatsa kiristi sen keskeltä äärimmilleen. Äiti piti sormuskättään rinnan ja mahan välisessä taiveessa ja ylätasanteelle päästyään jäi hengittämään huulipunattu suu tötterönä.

Raili tajusi, että hänen todellinen tahtonsa siirtyi nyt aivoista jalakoihin, ja hän luikahti sisään saliin äitiä odottamatta. Tämän kaiken, ihanan päivällistunnelman ja illan pakahduttavan huipennuksen, hän halusi kokea yksin. Sillä äiti voisi tehdä sen, mitä Raili oli alkanut inhota: tarttua yllättäen hänen käteensä ja painaa sen liikahtele-
van vatsansa päälle ja sanoa: tunnetko... siellä on sinun pieni sisaresi.

Niin äiti saattaisi tehdä, sillä hän ei vielä tiennyt, että tänä huhtikuun iltana kaikki muuttuisi. Kaikki, mikä tiedettiin tai mihin oli menneisytydessä sokeasti uskottu, menettäisi entisen asemansa. ”Eikä vain luonnontieteessä”, isä oli hokenut kulkiessaan ympyrää työhuoneessaan. ”Vaan myös teologiassa, filosofiassa... Kuvittele sitä, pikkuinen!”

Salin loisteputkivaloja oli sytytelty vain sen verran, että persikanvärisille liinoille tehty kattausta pääsi piirtymään esiin. Pöytiin oli jo asettunut rotareita istumaan. Puheensorina oli vaimeaa, naurahtelut tuttavallisia. Tapio oli kertonut isälle, että rotareihin valittiin jäseniä kaikista ammattikunnista jäsenen arvoasemaan katsomatta. Hän itse insinöörinä edusti teknistä alaa, ja jos hänen suosituksestaan Kauko joskus hyväksyttäisiin jäseneksi, tämä edustaisi opettajakuntaa, koska opetti historiaa ja yhteiskuntaoppia ammattikoululaisille.

Isän kasvoilla viivähtävä ilme Tapion sanojen jälkeen... Raili ei ollut käsittänyt sitä, ei ennen kuin Tapio oli jo lähtenyt ja äiti kuului tiskaavan kovaäänisesti keittiössä.

– Minulle on tulevaisuudessa varattu uusi ammattinimike eikä mikään opettaja, isä oli sanonut hiljaisella äänellä Railille. – Ongel-

mana vain on, että suomen kielestä ei löydy sopivaa sanaa.

– Nero? Raili oli kuiskannut.

– Ei. Jotain mullistavampaa.

– Tietäjä? Raili oli ehdottanut.

– Ehkä sanansaattaja, isä oli sanonut, mutta pudistanut sitten tyytymättömänä päätään.

Silloin Railin mieleen oli juolahtanut ajatus, jota hän ei ollut paljastanut isälle.

Kun Jeesus oli ollut kuolemassa ristille, tämä oli huutanut: ”Isä, miksi minut hylkäsit!” Jeesus ei ollut huutanut jumala, vaan isä. Se arkipäiväinen sana oli hädässä saanut kuvata kaikkein korkeinta kuviteltavissa olevaa, pyhimmistä pyhintä.

”Minun isä”, Raili ajatteli nyt nähdessään isän istuvan Tapion seurassa salin etuosassa. Kateederi olisi tänä iltana isän. Raili istuutui pöytään vapaalle tuolille kahden aikuisen rotarin väliin. Äiti joutui vain katsomaan häneen salin ovelta ja etsiskelemään itselleen paikkaa, kunnes Tapio huomasi äidin ja kutsui hänet omaan pöytänsä isän ja itsensä väliin.

Minä syön wieninleikettä tyhjään mahaan. Onpas mureaa tämä, vieressä istuva sanoo vastapäätä istuvalle silmälasipäiselle miehelle. Suolattu pilalle, silmälasipäinen mies vastaa. Elä elä sinä, olet kumminkin hyvilläsi aina kun jonkun pumppu pettää, niin että paljonkos sinä veloititkaan vastaanottokäynniltä. Sanoja nauraa ruoka suussa ja vaihtaa veitsen ja haarukan paikkaa käsissä. Sitten hän katsoo minuun. Mikäs pikkuneidin nimi on. Raili Salonen. Ja ikää on... kaksitoistako. Ei kun minä olen kymmenen. Mies ei sano enää mitään. Minä en halua ajatella, miksi minua luultiin kuudesluokkalaiseksi.

KUN SALIN KELLO lähestyi seitsemää ja jälkiruokakahvit oli katettu pöytiin, isä kolautti tuolinsa taaksepäin ja nousi seisomaan. Odotuksen hetket olivat tuntuneet Railista kiduttavilta, mutta nyt, kun se viimein tapahtuisi, hän tajusikin miten ihania ne pitkät minuutit olivat olleet, kuin kukkia, jotka vielä piilottelivat nuppujensa paineessa, valmiina aukeamaan aivan kohta.

– Hyvät kuulijat, ennen kuin aloitan, pyydän jotakuta samuttamaan valot salista, isä sanoi ja odotti, kun mies oven läheltä nousi ja etsi katkaisimen. Harmahtava hämärä laskeutui päivällispöytien ylle.

Isä jatkoi paikoiltaan, kuinka oli suunnitellut pitävänsä esitelmänsä jo talvella, kun ulkona oli alkuillasta pimeää.

– Mutta eipä hätää, isä sanoi ja meni lähimpänä lavaa olevan ikkunaverhon luo. Raili ei muistanut, että korkealta katonrajasta laskeutuvia verhoja olisi koskaan vedetty ikkunoiden eteen. Nyt vedettiin. Isä kuljetti verhoja mukanaan kohti salin takanurkkaa kuin hevosta laitumelta, vaihtoi aina uuteen, kunnes loputkin huhtikuun haileasta valosta oli nitistetty ulkopuolelle. Salissa alkoi olla vaikea nähdä samassa pöydässä istuvia. Joku Railin vasemmalla puolella supisi. Sanoista ei saanut selvää, sävystä kyllä.

Kun isä lähti astelemaan salin takaosasta kohti kateederia, Raili mietti äskeistä kuiskausta. Se oli ollut pahantahtoinen, ennakkoluuloinen tuhahtus, jonka tarkoituksena oli ollut tartuttaa lähellä istujiin sama varautuneisuus.

– Olen Kauko Salonen, tämän illan puhuja, isä aloitti vaatimattomalla äänellä ja sääti mikrofonian ja kateederin valoa niin että se osoitti suoraan hänen kasvoihinsa. Valo oli niin kirkas ja valkoinen, että isän kasvopiirteet vääristyivät: nenä synnytti otsalle varjon, kuin laajan mustelman, ja kun hän laski katseen sa papereihin, suu ja leuka katosivat ja otsa pullistui harjanmaisten kulmakarvojen ylle.

– Hyvät naiset ja herrat. Minulla on tässä edessäni tarina ruotujärjestelmän kukoistuksesta viime vuosisadalla. Oikein vetävä ja liikuttava tarina Matista, kolmen sukupolven takaisesta sukulaisestani, lapsesta joka syntyi kenenkään sitä tahtomatta Riitalle, hämäläiselle kahdeksantoistavuotiaalle piikatyttölle.

Isä piti pitkän tauon, vielä pitemmän kuin kotona työhuoneessa harjoitellessaan. Sitten hän nosti paperit valoon – ja hyvin hitaasti rutisti liuskat käsissään. Mikrofonin moninkertaisti räätinän.

Kuului kahahdus, joka syntyi rotareiden liiakahduksista tuolilla. Raili sulki silmänsä.

Nyt. Nyt, isä.

Minä en ymmärrä kaikkea. Isä sanoo että kukaan ei. Se olisikin yhtä hullua kuin jos joku väittäisi käsittävänsä, mitä ikuisuus on, tai jatkuva jatkuvuus, joka on vielä enemmän kuin sitä tarkoittava sana, äärettömyys. Jatkuva jatkuvuus on isän keksimä ilmaus, mutta ei sillä ole merkitystä, ei millään yksittäisellä sanalla. Vain sillä on, minkä isä on ymmärtänyt ainoana maailmassa.

Sen, että *me olemme viimeiset*. Koko maailmankaikkeudessa, josta tunnetaan vasta sen *tuoksu*, me emme ole ainoita, vaan viimeisiä. Tähän asti ihmiskunta on kellunut siinä surullisessa itse-riittoisuudessa, että vain meillä maapallolla on koskaan voinut syntyä elämää tai että ainakin elämäksi ymmärrettyä on löytynyt vain meidän planeetaltamme. Me ihmiskunta olemme isän mielestä olleet sellainen rikas tyttörukka, hän jolla on kaikki mutta jota silti surkutellaan, kun hän on niin yksin. Mekin olemme yksin, mutta jos meidän aurinkokuntamme olisi syntynyt aiemmin, olisimme päässeet osaksi avaruuden suurta perhettä. Kaikkialta, jokaisesta suunnattomuuden kolkasta olisi löytynyt elämää. Olentoja, joilla oli fyysinen, ehkä

jopa kehoksi kutsuttava olomuoto. Maailmakaikkeus suorastaan kuhisi! Eikö se kuulosta suurenmoiselta, isä kysyy. Kuulostaa, mutta sitähan me emme koskaan päässeet kokemaan! Emme päässeet olemaan osa sitä avaruudellista perhettä, joka varmasti meidän laillamme uneksi kommunikoinnista toisten kanssa. Joka ikisessä tähdessä ja planeetantapaisessa koettiin se sama rikas tyttörukka-pettymys. Välimatkat pimeään avaruuden läpi olivat yksinkertaisesti liian pitkiä yhdenkään elävän olennon matkaamiseen muiden luo. Jokainen koki omalla vuorollaan sen suuren ikävän, jota me yhä 1900-luvun loppupuoliskolla tunnemme, kun katsomme öisin tähti-taivaalle. Että voi kun minä pääsisin tuonne. Voi kun sinä jo tulisit.

SALI OLI NIIN hiljainen, että kymmenien kehojen veren kohinan melkein kuuli. Raili tiesi, miten vaikea isän oli siirtyä seuraavaan vaiheeseen. Siihen, jossa ei enää maalailtu vaan jossa julistettiin. Isä antoi lampun valon sokaista itsensä tähyillessään pimennossa istuvaa yleisöään.

Mistäkö minä tiedän, että ufot ovat huijausta. Sillä sitähan ne ovat. Moni teistä on varmasti lukenut Erich von Dänikenin suursuosioon nousseet kirjat, joissa hän valheellisesti väittää tähdistä tulleiden käyneen maapallolla jo ammoisina aikoina ja kaikenkirjavien ufo-havaintojen olevan totta. Älkää menkö siihen halpaan, että koetatte lohduttaa itseänne sillä, että tuolla jossain tähtien joukossa olisi olen-toja, jotka ovat kyenneet matkaamaan jatkuvan jatkuvuuden läpi ja osuneet juuri tähän pieneen pisteeseen maailmankaikkeudessa. Että he ovat muka matkustaneet lentävillä lautasilla valot välkkyen

miljoonia valovuosia ajaakseen takaa jotain newhampshirelästä autoilevaa rouvashenkilöä, saatikka laskeutuakseen jonnekin Ildahoon sieppaamaan maanviljelijän vaimon sadistisiin ihmiskokeisiinsa. Juuri tällaista todistemoskaahan Däniken ja hänen opetuslapsensa tarjoilevat. Minä en. Minä en usko minkään meidän laillamme fyysisinä olentoina eläneiden koskaan ihmiskunnan historiassa saaneen meihin yhteyttä. Ja nyt kerron teille, hyvät rotarit, naiset ja herrat, miksi he eivät ole tulleet meidän luoksemme avaruusaluksilla. *Koska heidän ei tarvitse kuljettaa materiaa avaruuden halki.* Ei lihassolukkoa, ei metallia, ei mitään näkyvää ja kosketeltavaa, ei mitään amerikkalaisten jonnekin Roswelliin teräsluoliin muka kätkemää. Silti, hyvät kuulijat, he ovat jo täällä.

JOKU YSKÄISI. Raili olisi halunnut mennä isän luo niin kuin hän kotona oli mennyt, kun isä oli päässyt teoriassaan tähän kohtaan. ”Minua pelottaa”, Raili oli sanonut, ja isä oli silittänyt hänen päätänsä. ”Niin minuakin, pikkuinen”, isä oli tunnustanut.

Avaruudellinen sivilisaatio, yksi toisensa perästä, olipa se ollut millainen hyvänsä, on kokenut saman kohtalon. Nyt varmaan moni teistä ajattelee, että puhun tuhosta. Että muinaisten avaruussivilisaatioiden elatusalustat, tähdet tai planeetat, ovat tuhoutuneet ja tuhonneet samalla kaikki todisteet elämästä. Että kun katsomme yötaivaalle, me näemme siellä vain surullista elottomuutta. Me luulemme tietävämmemme, että kaikki avaruudessa on ja on aina ollut pelkkää elotonta ainetta, koska muusta ei ole todisteita. Minä väitän, että me olemme koko ajan katsoneet väärään suuntaan. Olemme uskoneet

fyysikoita ja matemaatikoita ja tähtitieteilijöitä ja biologeja. Luonnontieteilijöitä. Me olemme tyytyneet *heidän* käsitykseensä elämästä. Milloin tämä oikein tapahtui, hyvät kuulijat... että me annoimme luonnontieteilijöiden yksinoikeudella määritellä elämän ja kuoleman rajan, elävän ja kuolleen välisen eron? Varmaankin valistuksen yhteydessä, kun tiede otti selkävoiton uskonnosta. Me olemme uskoneet entropiaan, siihen että maailmankaikkeus laajenee ja kylmyys lisääntyy ja aine hajoaa, me olemme uskoneet kaaokseen, laajenemisen laajenemiseen, eräänlaiseen tyhjyyden tyhjentymiseen. Ja tiedättäkö mitä. Siihen minäkin ennen uskoin. Siihen minäkin luotin. Kunnes sain toisenlaista tietoa. Ymmärryksen, jonka jaan nyt tänä huhtikuusena iltana teidän kanssanne, hyvä yleisö.

MIES RAILIN VIERESSÄ oli nojautunut kauas tuolinsa selkämykseen katse isän suuntaan nautiutuneena. Vastapäätä istuva lääkärimies nojasi kyynärpäihinsä kädet kasvojen peittona.

Isän ääni oli herkkä mutta luja kun hän jatkoi.

On totta, että kaikki avaruudessa eläneet sivilisaatiot ovat kokeneet fyysisen olemassaolonsa lopun. Joka ikinen niistä on. Jäljelle on jäänyt näennäisesti vain kiveä, kaasua, elottomuutta, sitä, mitä me näemme kun tartumme kaukoputkeen tai tutkimme satelliittien kylmää dataa. Mutta sitä emme ole käsittäneet, että se kaikki, mikä nyt on tuolla, jatkuvassa jatkuvuudessa, on itse asiassa yhä elossa. Kyllä, minä kuulen täällä huokauksia, mutta niin se vain on. Ne ovat yhä elossa, jokaisella taivaankappaleella ollaan elossa! Ja tässä se tulee: me maapallon ihmiset olemme vihonviimeiset tällä alkeellisella tavalla

olemassa olevat! Ne muut, joita me niin kaipaamme vieraaksemme, ovat saavuttaneet seuraavan, lopullisen ja ikuisen olemassaolon tason. Siihen olemassaoloon ei tarvita silmiä eikä suita eikä ravintoa eikä happea. He ovat lakanneet olemasta, mutta vain *meidän laillamme*, hetken elossa pinnistelevinä fyysisinä, omasta fyysisyydestämme alati kärsivinä olentoina. Me ihmiset olemme valovuosia jäljessä avaruuserkkujemme kehityksestä, me olemme täällä eräällä tavalla vasta avaruudellisen kivikauden alussa! Minä väitän – antakaa minun puhua loppuun – että kaikki se muka huono kehitys, jota me täällä maapallolla niin pelkäämme, saastuminen, otsonikato ja ydinaseet, ne ovat vain merkki siitä, että me olemme oikealla tiellä, että mekin etenemme kohti silkkaa henkisyyttä. Miten turhaan täällä kammotaan kuolemista! Minä väitän että jokainen maapallolla koskaan elänyt ihminen on täällä yhä, he ovat osa sitä henkistä reserviä, johon jokainen meistä ennemmin tai myöhemmin liittyy. Eläköön kuolema! Minä sanon teille että Pentti Linkola on arka mies ja väärässä puhuessaan ihmissuvun tarpeettomuudesta, sillä ei ihminen ole mikään maapalloa muulta luonnolta kaluava haittaeläin. Ei hän nollaudu kuollessaan, vaan jouduttaa meitä kohti sitä onnea, mitä on olla fysiikan kahleista vapaa henki. Ne, jotka kaipaavat taivaan kotiin, ovat ymmärtäneet osittain sen, mihin meidän koko ihmiskuntana tulee pyrkiä. Me emme ole ainoat, vaan viimeiset, ja meillä on kiire! Meillä on kiire päästä sille tasolle, jolla nuo muut, avaruuserkkumme, jo ovat.

RAILI NÄKI PAIKALTAAN miten Tapio nousi seisomaan.

Tapioko taputtaisi ensimmäisenä? Häinkö löisi kämmenensä yhteen, ensin hitaasti ja sitten, kun muutkin jo seuraisivat, tiheämmin, kiihtyvää yhteistä rytmiä hakien? Tapion vieressä istunut mieskin kohottautui.

Älkää pitkö minua, Kauko Salosta, keksijänä tai tutkijana, sillä en minä ole löytänyt tätä totuutta minkään tieteenalan huipentumana. Minä olen vain ilmoituksen vastaanottaja. Jokin, en itsekään tiedä mikä, on tullut minun luokseni ja tajuntaani, ja saanut minut ymmärtämään tämän kaiken. Te, hyvät rogarit, ette ole ensimmäisiä, joiden luokse olen pyrkinyt. Olen lähestynyt sanomalehtiä ja radiota, television ajankohtaislähetystyksiä. Olen kirjoittanut tästä puolustusvoimille ja kansanedustajalleni, pyytänyt päästä eduskuntaan kuultavaksi. Vasta kun ymmärsin valehdella, niin, hyvät ystävät, valehdella teille, sain oikeuden tulla puhumaan. Vasta kun suostuin myötäilemään tätä surkeaa sokeutta, jonka vallassa ihmiskunta taapertaa, pääsin ääneen. Juuri nyt, jo repimäni esitelmän loppupuolella, te hyvä yleisö olisitte ehkä liikuttuneet pienen ruotu-Matin traagisesta kohdalosta, kun todellisuudessa, kun rehellisesti ja vakavasti sanottuna, teidän kuuluisi iloita. Iloita sairaan seitsenvuotiaan menehtymisestä pellon pientareelle! Iloita siitä vapauttavasta tiedosta, että lopullista kuolemaa ei ole, ei edes ruotu-Matille! On vain ruumiin kuolema, ja kuulkaa kun minä sanon: jokainen kuoleva on astinkivi kohti avaruusserkkujemme ja nauttimaa ikuista henkielämää! Eläköön kuolema! Eläköön –

KAIKKI TAPAHTUI NIIN nopeasti, ettei Raili ennättänyt huutaa isän nimeä.

Kolme miestä tarttui isään, kaksi miestä käsivarsiin ja Tapio jonnekin hartioiden tienoille, toverillisesti, armeijakaverina. Kun isä pisti rajusti vastaan, mikrofonin nappasi sanoja nyt hei rauhallisesti kauko ei mitään hätää. Raili näki äidin istuvan paikallaan kahden naisen ympäröimänä, eikä äiti katsonut isään päin, ei nähnyt tai välittänyt nähdä miten isä pakotettiin alas lattian tasolle ja

kohti salin ovea. Valot räpsähtelivät saliin kuin elokuvateatterissa elokuvan loppuessa, ja isän ääni kajahteli jo kaukana tyhjällä käytävällä. ”Älkää hyvät rakkaat ystävät...!”

”LAKKAA PARKUMASTA”, joku sanoi Railille. Oliko se äiti vai joku rotari? Joku kumminkin nosti Railin ranteesta vetämällä ylös käytävän lattialta. Siinä kohdassa käytävää oli ikkuna. Pihaan ikkunan alle oli parkkeerattu ambulanssi, ja sen takaosassa, avoimien pariovien välissä, käytiin kovaa kamppailua.

Juoksen raput alas ja paiskaan suurin käsin koulun ulko-oven auki. Isästä näkyvät enää kengänpohjat, häntä kiskotaan kainaloista syvemmälle autoon. Ambulanssissa on sisällä kirkkaat valot, erotan Tapion isän pääpuolella. Ambulanssimies koettaa ottaa minut kiinni ensin selästä liukkaiden hiusten päältä, tuleppas pois sieltä tyttö. Kun jo makaan isän nilkkojen ja sääriluiden päällä, mies tarttuu minua vyötäröstä. Isän hiha on ylhäällä ja häneen on työnnetty piikki. Karjun rumemmin kuin pojat, mutta isä ei kuule minua. Hänen silmänsä pyörivät kuin karusellissa. Raili hyvä, Tapio sanoo. Minut vedetään pois isästä, jalat maahan ja lujaan otteeseen, josta en pääse. Taivas koulun pihan yllä on harmaa, sillä heittelehtii kuu. Kuu on kuin vanupallo.

”TÄSSÄ SINULLE, JUO kunnolla vettä, ota vielä.” Raili nieli äidin ojentaman tabletin kuin kovaksi kalkkeutuneen kyyneleen. He

olivat keittiössä, Raili äidin kanssa tiskipöydän luona ja Tapio ovensuussa kädet puuskassa. Äiti yritti silittää Railin hiuksia, mutta se tuntui palalta.

– Minne isä vietiin? Raili kysyi, vaikka se oli jo selitetty hänelle. Hän aikoi kysyä sen niin monta kertaa, että nuo kaksi suostuivat kertomaan hänelle, *miksi*. Mitä niin pahaa isä teki, että hänet piti raastaa ambulanssiin ja viedä Heinämäkeen? Sinne vietiin hullut, mielipuolet.

– Isäsi pitää saada levätä, Tapio sanoi. Äiti ei sanonut siihen mitään, mutta Raili aisti, miten aikuiset olivat sopineet yhteisen peitetarinan, yhtä valheellisen kuin oli tarina ruotu-Matista, jonka hän ja isä oli yhdessä sepittäneet.

Oleminen noiden kahden tarkkailun kohteena tuntui Railista äkkiä sietämättömältä. Tapio joutui väistymään ovensuusta ja päästämään hänet menemään omaan huoneeseen.

Se oli pikkutytön huone, Raili tajusi sen nyt ensimmäistä kertaa. *Hän oli elänyt pikkupennun huoneessa*. Sen tajuaminen puristi keuhkoja, aivan kuin ambulanssimiehen lihaksikas käsivarsi olisi yhä kiertyneenä hänen kylkiluitensa ympärille. Raili oli tempoillut selkä miehen mahaa vasten: isä! Silloin Tapio oli laskeutunut ambulanssista kuin jokin korvikeisä ja yrittänyt tarttua Railin käteen, mutta Raili oli kiskaissut itsensä kauemmas.

– Minne isä viedään? hän oli kysynyt ambulanssimieheltä. Tämä oli vain kutsunut Tapion luokseen, ja he olivat puhelleet hiljaisella äänellä suljetun takaoven luona. Äiti oli tullut paikalle.

– Minne isä viedään? Raili oli kysynyt äidiltä.

– Isäsi viedään vähäksi aikaa sairaalaan.

– Miksi? Minne sairaalaan?

Vasta kotimatalla autossa äiti oli sitten kertonut, että Heinämäkeen.

Raili oli tarttunut täydessä vauhdissa ovenkahvaan. Äiti oli al-

kanut kiljua kädet ratissa ja Tapio köynynyt takapenkiltä pitelemään Railin käsivartta niin kauan että äiti oli saanut ajettua auton bussipysäkille. Siellä seisovat ihmiset olivat nähneet Railin purskahtavan itkuun, joka oli loppunut vasta kotona huulet viileässä vesilasissa.

Minä en jää tähän huoneeseen, joka ei enää ole minun. Otan tyyny-
ni ja peiton ja avaan oven. Äiti tulee Tapion ohi katsomaan, olenko
minä rauhoittunut, en ole! Tuska saa minut kolauttamaan olkapääni
tahallaan olohuoneen oviaukkoon. Tekee mieli rynnätä olohuoneen
seinään naama edellä niin että romahtaa säkkinä parketille. Isä on
nähty Manaajan, ja kun minä kärtin että hän kertoo sen juonen
minulle, hän sanoi että siinä elokuvassa riivattu tyttö konttaa katossa.
Älä kerro enää, minä pyysin. Nyt minä olen se riivattu tyttö. Me-
nen isän työhuoneeseen ja käyn sohvalle makaamaan polvet tiukasti
keuhkoja vasten. Siinä asennossa on paha olla. Kun äiti tulee katso-
maan, en voi puhua, kun happi ei riitä.

RAILI HERÄSI YÖLLÄ isän työhuoneen sohvalta.

Isättömyys oli kauhean kuuloista: aivan kuin pimeän kodin
ilma olisi ollut täynnä onttoina ammottavia ilmarakkuloita. Kun
Raili kuunteli tarkasti, jokin rakkuloista leijui vanhempien makuu-
huoneesta hänen luokseen. Siinä näkymättömässä kuplassa kuului
äidin yksinäinen hengitys. Hän henkäili suu tyynyillä, veti pitkiä
rauhallisia unisia hengenvetoja. Raili nousi sohvalta, kävi laitta-
massa oven kiinni ja meni ikkunan ääreen.

Isä oli opettanut häntä katsomaan taivaalle. ”Näetkö, se on yhtä
aikaa kuoleman maa ja valaistu muurahaiskeko”, isä oli sanonut.

Kirkkaita iltoja ja öitä koki kaupungin keskustassa niin ani harvoin, että isä pyysi joskus äitiä tekemään heille eväät tähtiretkiä varten. Äiti oli luullut, että isä lähti puhumaan hänelle planeetoista ja tuulimyllygalakseista ja mustista aukoista. Isä kyllä tiesi ne asiat, mutta sanoi, että ne olivat suurimmaksi osaksi potaskaa. Totuutta maailmankaikkeudesta voitiin kyllä yrittää lähestyä tieteenkin avulla, mutta sitten sille tietämykselle piti tehdä sama minkä ihminen tekee menneisyydelleen tultuaan aikuiseksi: lapsuutta muistelee huvittuneena. Voi kun ymmärsin siihen aikaan niin kovin vähän!

Raili painoi otsansa ikkunalasia vasten. Oli vaikea ymmärtää, mitä kaikkea nyt ei muka jo ymmärtänyt. Taivas oli tänä yönä ruman harmaan punertava. Alhaalla kadulla autot seisoivat jonossa nokka kiinni toisen takapuskurissa. Raili oli kuullut, mitä isä ja äiti puhelivat iltaisin, kun hän oli jo mennyt petiin. Äiti haaveili omakotitalosta. Isä ei yleensä sanonut mitään. ”Täytyyhän siitä isäsi perinnöstä olla vielä yli puolet jäljellä”, äiti oli jankutanut. Toisella puolikkaalla oltiin jo maksettu asuntolaina pois ja ostettu uusi auto, sen Railikin tiesi. ”Mikä meillä on tässä asuessa, Railillekin yläkoulu ihan vieressä”, isä oli sanonut hiljaa. Äiti oli puolustanut omaa kantaansa, ja siihen Raili oli usein nukahtanut, kodikkaaseen kinaan, joka oli kaukana oikeasta riidasta.

Raili meni isän kirjoituspöydän luo ja sytytti pöytälampan. Jokainen esine isän työpöydällä lisäsi ikävää. Raili istuutui isän tuoliin ja hiersi takaraivoaan toimistotuolin selkänojaan. Hän ei enää muistanut, millaista oli ollut istua isän sylissä. Raili työnsi tuolin kauemmas, potki vauhtia ja alkoi pyöriä kädet muovisilla käsinojilla.

– Milloin mennään katsomaan isää sinne Heinämäkeen? Raili oli kysynyt illalla, kun Tapio nojaili keittiön ovenkarmiin eikä nukuttava tabletti vielä vaikuttanut Railiin.

– Siihen voi mennä aikaa, Tapio vastasi, vaikka Raili oli kysynyt sitä äidiltä.

Nyt, tuolissa pyöriessään, Raili muisti miten äiti katsoi silloin Tapioon.

Hän pysäytti vauhdin niin äkisti, että huone jäi vaappumaan pahasti hänen silmissään.

Raili muisti, miten äiti oli koululla vain istunut paikallaan, kun isää revittiin kateederilta. Oliko se sittenkin ollut *äidin* tahito, oliko äiti jo isän puhuessa supattanut jotain Tapiolle, vieraalle ihmiselle, joka oli astunut heidän elämäänsä vain välikätenä isän tähtihetkelle, mutta joka nyt tuntui pyörivän heidän nurkissaan kuin perheenjäsen? Oliko äiti kuiskannut Tapiolle: Tapio, auta, minun mieheni on seinähullu...

Railin teki mieli mennä kyyryyn isän työpöydän alle. Vain piilossa kyyhöttämällä, ahtaassa, saisi ajatella sellaisia ajatuksia. Jos hän olisi ollut vähänkään pienempi, hän olisi tehnytkin niin: ahautunut ukin konttorista poistetun pöydän puiseen avokomeeroon.

Nyt ne ajatukset piti kohdata selkä suorana.

Ostan kirjakaupasta päiväkirjan, se on kallis. Ei ole mukavaa aloittaa päiväkirjan pitäjänä näillä sanoilla, mutta päiväkirjassa on luku: *Minä en anna tätä anteeksi äidille*. On jo kuudes päivä isän sairaalaan viennin jälkeen, enkä minä vieläkään pääse näkemään häntä. Äiti ei tiedä, että minun silmissäni isä kasvaa joka päivä ja äiti pienenee. Pian äiti mahtuu entisen huoneeni nukkekotiin. Minä pistän hänet istumaan muovisen television ääreen jalat suorina kahvipöydän alla. En hiero niitä, vaikka hän pyytää melkein joka ilta. Olen muuttanut isän huoneeseen.